

NOGMAALS OVER LAURIA CYLINDRACEA IN NEDERLAND

(Opmerkingen bij het artikel van A.D.J. Meeuse,
Corresp.-blad Ned. Malac. Ver., 298: 119)

door

J. van Dalsum

Meeuse gaat uit van de klassieke vindplaats van *Lauria cylindracea* (Da Costa, 1778) te Domburg achter het Badhotel (Van Berk, 1932) en acht het onwaarschijnlijk dat dit een rest-areaal is van een groter verspreidingsgebied. Transport door vogels of zoogdieren lijkt hem ook onwaarschijnlijk en dus valt hij terug op de tros of bagage en modderige schoenen van Britse legerafdelingen, die herhaaldelijk in de 17de en 18de eeuw tot in de Napoleontische tijd in Europa gestreden zouden hebben. Maar... Europa is Walcheren niet en eeuwen van herhaalde invasies hebben we hier vóór de Napoleontische tijd niet gehad. Voor hun strijdperk met Napoleon kozen de Britten Waterloo en niet de modderige zeegaten en drassige eilandjes van Zeeland. Ontschepingen bij Domburg vonden dus niet plaats.

De Domburgse vondst van 1931 (Van Berk, 1932) stamt van voor de Tweede Wereldoorlog en kan dus geen militaire import uit die periode zijn. Evenmin als de vondsten van de laatste tijd bij Veere (Meeuse), want ik trof *Lauria* al in 1939 aan bij de voet van de Plompe Toren.

Een kleine kans is er nog voor Meeuse's theorie, maar die noemt hij niet. In 1938 vond ik *Lauria* op de grazijs bovenkant van Fort Rammekens bij Ritthem. In de Napoleontische tijd zijn Britse troepen daar geland om de Fransen te verdrijven en via het havenkanaal op te varen naar Middelburg en die stad te nemen. Maar het expeditieleger is jammerlijk omgekomen door het slijk en de derde-daagse koorts (malaria). Of de tegenwoordige *Lauria*-populatie nog daarvan afstamt is op zijn minst twijfelachtig.

Maar waarom moeten de Walcherse *Lauria*'s persé geïmporteerd zijn uit Groot-Brittannië? Al zegt de auteur het niet uitdrukkelijk, zijn artikel suggereert dat *Lauria cylindracea* een soort is die vrijwel alleen daar voorkomt. Raadplegen we echter Geyer's "Unsere Land- und Süßwasser-Mollusken", dan vinden we als verspreidingsgebied: de kuststreken van de Kaukasus, Armenië, Klein-Azië tot Marokko, de Azoren, de Britse eilanden tot Bergen in Noorwegen; in de Baltische kuststreken als Seeland, Møn, Schonen, Bornholm, Gotland; bij Kiel, Ostholstein, op Rügen, bij Riga; meer landinwaarts op enkele plaatsen aan de Rijn, in de Pfalz en de Elzas. Zelf kan ik nog toevoegen: Dinant. Dus niet-Britse vindplaatsen genoeg. Daar komt nog bij dat *Lauria* volgens Geyer reeds fossiel in Pleistocene en Holocene afzettingen is aangetroffen in Engeland, Duitsland, Denemarken en Zweden.

Dit laatste gegeven opent toch nog een mogelijkheid, zij het op andere wijze, tot Britse import. Immers gedurende een groot deel van het Pleistoceen en Holoceen lag de Noordzee droog en was Engeland met het continent verbonden door een toendra-achtig gebied. De kleine *Lauria* hoefde die afstand niet kruipend af te leggen. De ruwe westenwinden dreven dode plantenstengels voor zich uit en als *Lauria* zich vastkleefde, kon zij gratis meeliften. Vele generaties later kwamen haar afstammelingen wel in Nederland terecht. Maar het bezwaar tegen dit verhaal is: waarom kwam zij alléén in Domburg en niet ook op andere plaatsen langs de Nederlandse, Belgische en Franse kusten? Dit duidt toch eerder op een eenmalige plaatselijke import. Nu heb ik daarover een prachtig verhaal, bijna een sprookje, te vertellen. Er leefde eens...

Er leefde eens een dokter. Zijn naam was Dr. Metzger. Hij vestigde zich in een klein kustdorpje achter de duinen, Domburg geheten. Het was in de tijd dat de natuurgeneeswijze in de mode kwam. Dr. Metzger werd een Europese vermaardheid. Van heinde en ver kwamen de graven en gravinnen, hertogen en hertoginnen, gekroonde hoofden, rijke industriëlen, handelsmagnaten en bankiers, met hun aanhang, uit Duitse vorstendommen en Midden-Europa, om de dokter te consulteren en een vakantie aan zee door te brengen. Ondernemende lieden bouwden fluks een groot, luxe badhotel. Bij het hotel werden de reiskoetsen geparkeerd en de paarden gestald. Zo hebben de adellijke gasten misschien onbewust met hun vervoermiddelen *Lauria* getransporteerd van hun landgoederen in Midden-Europa naar de omgeving van het Badhotel te Domburg! Het dorpje bloeide op. Grote villa's verrezen aan de rand van Domburg. Toen maakte de Eerste Wereldoorlog een eind aan de periode van bloei. De adel herstelde zich niet meer. Even leek een opkomende nouveau riche uit handel, industrie en bankwezen hun bevoorrechte positie over te gaan nemen, maar de beurskrach en de daarop volgende crisis van de dertiger jaren maakten daar korte metten mee.

In de rijke tijd werd een burgerman die slakjes wilde verzamelen, van het terrein van het luxe hotel eenvoudigweg geweerd, maar na de verarming was ieder die een kopje koffie wilde drinken (Van Berk, 1932) een welkome gast.

Te bewijzen valt het natuurlijk niet. Maar klinkt mijn sprookje niet veel aannemelijker dan het bloederige verhaal van Meeuse?

Literatuur

Berk, L.H. van, 1932. *Lauria cylindracea* & *Helicella heripensis* MabilleDa Costa. De Levende Natuur, 37: 63.

Meeuse, A.D.J., 1997. Hoe lang is *Lauria cylindracea* al in Nederland? Corresp.-blad Ned. Malac. Ver. 298: 119.